כמה שנים אחרי שהתחתנו, ואחרי שנולדו להם שני ילדים, הלכו בני הזוג לבית הדין הרבני בתל אביב כדי לקבל גט. הם הגיעו לשם בשעה שתים עשרה בצהריים, אבל הדיון שלהם נדחה לשעה שלוש אחר הצהריים. הם יצאו לאכול ארוחת צהריים ברחוב, ואחר כך חזרו לבית הדין. הדיון נמשך כשעה, ואחריו הודיעו לבני הזוג שהגט יינתן להם בעוד שבועיים. הם חזרו הביתה, ובשבועיים שלאחר מכן הם הגיעו שוב לבית הדין, ושוב חזרו הביתה בלי גט. הדיון הבא נקבע לחודש אחר כך. בפעם הרביעית הם הגיעו לבית הדין בבוקר, ואחרי שעה וחצי הם יצאו עם הגט ביד. הם לא ידעו שזה יהיה הדיון האחרון שלהם, ושהם לא יצטרכו לחזור לשם לעולם.

הסיפור הזה, שאני שומע אותו שוב ושוב מאנשים שונים, מעורר בי תמיהה גדולה. מה בדיוק קורה בבתי הדין הרבניים? מדוע הליך שאמור להיות פשוט יחסית – שני אנשים שכבר החליטו להיפרד – נמשך חודשים ארוכים, ולעתים אף שנים? התשובה הרשמית היא שבתי הדין מחויבים לנסות לשכנע את הזוג להתפייס, ושהדיונים הרבים הם חלק מהתהליך הזה. אבל כשמדברים עם אנשים שעברו את התהליך, מתברר שהתשובה הזאת לא ממש מספקת.

אחת הסיבות המרכזיות לכך שהדיונים נמשכים כל כך הרבה זמן היא שהדיון עצמו הוא לעתים רחוקות הדבר האמיתי. הדיון הוא הזדמנות עבור כל צד להציג את הגרסה שלו לסיפור, להאשים את הצד השני, ולהוכיח שהוא הקורבן. הדיון הוא לא המקום שבו מדברים על הכאב האמיתי, על הפחד מהעתיד, או על השאלה הקשה מי ייקח את הילדים לחופשת הקיץ. כל אלה נדחקים הצידה, כי אין להם מקום בתוך המבנה הפורמלי של הדיון.

כדי להבין את זה, כדאי להסתכל על מה שקורה לפני הדיון עצמו. כשבני הזוג מגיעים לבית הדין, הם עוברים קודם כל דרך מזכירות, שם הם ממלאים טפסים ומקבלים מספר תיק. אחר כך הם ממתינים בחדר המתנה עד שיקראו לדיון. כשהדיון מתחיל, הם נכנסים לחדר עם שלושה דיינים, ולעתים גם עם יועץ משפחתי או נציג של בית הדין. הדיון נפתח בדרך כלל בכך שאחד הדיינים שואל את בני הזוג מדוע הם רוצים להתגרש, ומבקש מהם לנסות לחשוב שוב על ההחלטה.

בשלב הזה, רוב הזוגות כבר עברו תהליך ארוך של כעס, עלבון ואכזבה. הם הגיעו לנקודה שבה הם כבר לא מסוגלים לשבת באותו חדר, לא לדבר זה עם זה, ולא לחשוב על עתיד משותף. ואז הם נכנסים לחדר שבו מצפים מהם לשבת ליד אותו שולחן, לדבר בנימוס, ולהחליט יחד על דברים כמו חלוקת רכוש וזמני שהות עם הילדים. זה כמעט בלתי אפשרי. הדיון הוא לא המקום שבו אפשר לעשות את העבודה הרגשית הקשה שצריכה להיעשות לפני שמגיעים לשולחן המשפטי.

יש עוד סיבה לכך שהדיונים נמשכים כל כך הרבה זמן, והיא קשורה לאופן שבו בתי הדין עובדים. בתי הדין הרבניים עמוסים מאוד, ולרוב הדיינים יש עשרות תיקים פתוחים בכל רגע נתון. הם יושבים לדון בתיקים רק פעם בכמה שבועות, ולעתים רחוקות הם מקדישים לכל תיק יותר משעה אחת. בשעה הזאת הם צריכים לשמוע את שני הצדדים, לקרוא את המסמכים שהוגשו, ולנסות להבין מה באמת קורה. זה כמעט בלתי אפשרי.

בנוסף לכך, הדיינים עצמם לא עברו הכשרה מיוחדת בנושא גירושין. הם למדו הלכה, ולעתים קרובות הם מצוינים בה, אבל הם לא למדו פסיכולוגיה, לא למדו לנהל משא ומתן, ולא למדו איך לזהות מתי אדם נמצא במצוקה נפשית עמוקה. כשהם רואים זוג שרוצה להתגרש, הם רואים בעיה משפטית שצריך לפתור, ולא אדם שעובר משבר חיים. וזה, כמובן, משנה הכול.

אני לא אומר שבתי הדין הרבניים לא צריכים לקיים. יש ילדים שנולדים להורים שמתגרשים, ולמדינה יש אינטרס לוודא שהם מקבלים את הטיפול והתמיכה שהם זקוקים להם. אבל אני חושב שהדרך שבה הדיונים מתנהלים היום פוגעת בדיוק באנשים שהם אמורים להגן עליהם. הם מאריכים את הסבל, מגבירים את הכעס, ולעתים קרובות הם הופכים את הגירושין למלחמה ארוכה ומתישה במקום לתהליך שאפשר לסיים בכבוד.

אז מה אפשר לעשות? אני חושב שהתשובה מתחילה בכך שנבין שהדיון הוא לא המקום הנכון לעבוד על הרגשות. אם רוצים לעזור לזוגות להתגרש בצורה טובה יותר, צריך להקים מסלול נפרד, לפני הדיון, שבו יקבלו הזוגות ליווי של מטפלים ומגשרים. רק אחרי שהם יעברו את השלב הזה, ויגיעו לנקודה שבה הם יכולים לשבת ליד אותו שולחן בלי לצעוק, הם יגיעו לדיון. ואז, אולי, הדיון יוכל להיות מה שהוא אמור להיות – לא מלחמה, אלא סיום מסודר של פרק בחיים.

אגרת אוויר
AEROGRAMME
דואר אוויר
PAR AVION
EXPÉDITEUR — SENDER — השולח
קפל ראשון
קפל שלישי
Un aérogramme contenant un objet quelconque sera envoyé au tarif d'une lettre-avion.
An aerogramme containing any enclosure will be sent at airmail letter rate.
אגרת שהושם בה דבר תשלח לפי תעריף של מכתב בדואר אויר.
ISRAEL
JERUSALEM
U.S.A.
MR. D. Roskies
10 Nashua Rd.
Somerville, Mass. 02145
Woodlawn
St Kenmore Sq.